
OKMÁNYTÁR

AZ ÚJVIDÉKI LEVÉLTÁRBÓL

A képviselőház elnöke Latour felakasztásáról

Az éjjel vett
Legújabb
hiteles hírek
Roth Tábornok

Perczel Moricz és Görgei Arthúr ezredesek által hat ezret meghaladó táborával, 12 ágyúval és minden hadi készületeivel együtt elfogattott.

Bécsben kiütvén a forradalom Sopron megyei Kormánybiztos Niczky Sándor tudósítása szerint hazánk leg nagyobb ellensége

Gróf Latour
osztrák Hadügyminiszter
f e l a k a s z t a t o t t
Seregeink Jellachich tábora ellen nyomólnak

Pest october 8^{án} 1848 reggel 8 órakor

Pázmándy Dénes
képviselő ház elnöke

(Városi Levéltár, Újvidék)

A Belügyministertől
Ujvidék város Közönségének
hivatalból sürgöny Ujvidékre

Ujvidék város Közönségének

Hazánknak alsó vidékein, az e részben beérkezett hivatalos tudósítások szerint a bujtogatások, lázítások és erőszakos rendszegések nem csak nem szűnnek, sőt oly helyekre is *terjesztetnek*, melyek eddigelé hasonló bűnös merényletektől mentek valának, és oly iránt vesznek, mely az Ország és Korona egysége, az alkotmány sértetlensége, és a közbéke ellen összeesküvések útján is törekszik.

Tiszti kötelességem a törvény legújabb jótéteményeit életbe léptetni mindenütt és mindenki számára vallás és fél külömsége nélkül, de kötelességem egyszermind a Korona egységét az alkotmány szentségét és a közbékét megóvni és fentartani, a körülményekhez képest rendkívüli eszközökkel is.

Mint ahogy pedig *Csernovics* Péter Temesi Gróf és főispánnak mint a közrend helyreállításában működő Országos Biztosnak lehetetlen, az egyszerre több helyeken mutatkozás és fejlődő lázongások ellen közvetlen megjelenésével hatni és munkálni.

Ennél fogva melléje *Vukovics Sabbas* Temesi alispánt Országos Biztosul jelennel kinevezem és kiküldöm; felruházván őt szinte azon hatalommal, melyre a fenemlített Temesi Gróf foljogosítottatott és mely az Önökhöz intézett folyó év ápril 27^{én} 286. szám alatt kelt rendeletemben is foglaltatik és meghagyám nékie, hogy akár a Temesi Gróf és Országos Biztossal mint társával egyetemben, akár pedig külön maga Bács, Arad, Temes, Torontál és Krassó megyékben, úgy Arad, Szabatka, Zombor, Temesvár és *Ujvidék* városokban, nem különben a *csajkások kerületében* és községeiben mind azt tehesse, és elrendelhesse, mit a törvényes rend megóvására az izgatók, bujtogatók, lázítók, összeesküdők, rendszegők és erőszakoskodók megfékezésére, kinyomozására és törvény szerint megbüntetésére jónak, célszerűnek és szükségesnek ítélend.

Meghagyom tehát és rendelem ezennel, hogy folyó hó 23^{án} kelt utasítása nyomán intézkedendő *Vukovics Sabbas* Országos Biztosnak *Ujvidék* város hatósága, annak minden lakosai és nemzetőrei engedelmeskedni, és a közrend fentartására érelyesen közremunkálni hazafiúi és polgári elengedhetetlen kötelességüknek ismerjék. Törvényes büntetés terhe alatt máskép nem cselekedvén.

Kelt Budapesten Május 24^{én} 1848.

Belügyminiszter
Szemere Bertalan

(*Városi Levéltár, Ujvidék*)

Dokumentumok a Szabadkai Történelmi Levéltárból

Buda, 1848. március 16.

A helytartótanács a szabadkai városi tanácshoz intézett leiratában Pest városának „nyugtalanságá”-ról és „felingerültségé”-ről, valamint a sajtószabadságról is említést tesz

Nemes Városi Tanács!

Kevés napokkal ezelőtt Pest városának lakósága közt a nyugtalanság s felingerültségnek olyan jelenségei tűntek fel, melyek e kir. helytartótanács különös figyelmét annyival inkább vonhatták magukra, mivel azoknak öregbülése s további elterjedése esetében nem csak az ország ama központi és vele szomszédos fővárosának, hanem honunk egyéb részeinek is csendháborgatásától méltán tartani lehetne. Az említett felingerültség és nyugtalanság alapokául Pest városa polgárságának ide nyújtott kérelme szerint leginkább a sajtónak eddig divatozott korlátozása felhozatván, ezen igazgató k. kormányzék áthatva alkotmányos rendeltetésének érzetétől, melyhez képpeszt a nemzet boldogságát feltételező közbéke, törvényszerű rend, úgy személyes és vagyonbeli bátorság fenntartásában szüntelenül fáradozik, nem tartózkodott addig is, míg a törvényhozás e részben határozottan rendelkezend, az eddigelé gyakorlatban volt megelőző könyvbírálat megszüntetése mellett a kívánt sajtószabadságot azonnal létesíteni. Midőn tehát ebbeli intézkedéséről e' kir. helytartótanács e' városi tanácsot kebelében támadható hasonnemű aggodalmak avagy nyugtalanságok lecsillapíthatása végett értesitené, egy uttal pedig azon ideiglenes szabályokat, melyek a sajtónak veszélyes kihágásai utólagos törvényszerű megfenyítésére nézve jövődöben alkalmazandók lesznek, mellékletben közölné, é városi tanácsnak buzgóságában s erélyességében bizik, – miszerint törvényes tiszténél fogva a közcsend és bátorság fölött minden kitelhető módon örködni fognak. Kelt Budán a magyar királyi helytartótanács ezez nyolcz száz nyegyvennyolczadik évben, böjtmáshó tizenhatodikán tartott üléséből.

É városi Tanácsnak

Jó akarai
Gf Zichy Ferencz
Nyéky Mihály
Pap Gábor

Buda, 1848 eleje (?)

A helytartótanács mellékeli a nyomdászati termékek „ideiglenes” szabályait.

Ideiglenes Szabályok

1 *ör* A sajtó minden megelőző Censura nélkül, szabadon működik.

2 *ör* Minden, akár könyvnyomtatás, akár könyvnyomtatás által kiadott bármely nemű irat, vagy rajznak szerzője, szerkesztője, vagy készítője az iratban vagy rajzban foglaltakért felelős.

3 *ör* Minden könyvnyomtató és könyvnyomó az illető irat vagy rajz kinyomása és a szerzőnek átadása után tartozik azonnal a nyomtatnak egy példányát az illető hatóság elnökének átadni, ki

4 *er* Köteles azon példányt a kinevezett bizottság elnökének haladék nélkül, felelősség terhe alatt azonnal átküldeni.

5 *ör* A sajtó útján elkövethető visszaélések és kihágások megbírálása végett ideiglenes Bizottság rendeltetett.

6 *ör* Ezen bizottság a kinyomott iratot, vagy rajzot megvizsgálván, a benne talált vétség iránt véleményét kimondja, és az esetet a vétkesnek illető bíróságához további elítélés végett át küldi.

7 *er* Ki valamely iratot vagy rajzot ki akar adni, köteles a nyomandó iratot vagy rajzot önkezével aláírni, és ha a nyomda tulajdonos előtt a kinyomtatást kívánó egyén esmeretes nem volna, köteles ugyanazonosságát az illető nyomdatulajdonos előtt ismeretes két tanu által bebizonyítani.

8 *ör* A nyomda tulajdonosa tartozik minden legkisebb nyomatra nevét, vagy műhelye címét kinyomni, ha ezt elmulasztaná, vagy ha az általa kinyomott iratot vagy rajzot ismerve a kiadó egyént, általa alá nem íratta, vagy ha azt nem ismerve, annak ugyanazonosságát két általa ismeretes tanukkal maga előtt be nem bizonyította, úgy szinte ha a nyomott irat vagy rajznak a hatósági elnök kezében azonnali általadását elhanyagolná, a kiadott irat vagy rajz tartalmaért szinte úgy felelőssé válik, mint maga a szerző vagy kiadó.

9 *er* Epen ezen felelet terhe alá esik azon hatóság elnöke is, ki a nyomda tulajdonosa által nekie átadott nyomtatványt a bizottság elnökének azonnal meg nem küldi.

[Szabadkai Történelmi Levéltár (a továbbiakban: Levéltár), Magisztrátus, 1. A. 22/pol. 1848/I.]

Pozsony, 1848. március 22.

Gróf Batthyány Lajos miniszterelnök körlevele Szabadka polgármesteréhez

Elnök úr!

Azon mozgalom, melly roppant erővel egész Európát megragadá, hazánkat is áthatotta. Ősi alkotmányunknak századokon keresztül fenállott viszonyai a leggyökeresb átalakulás küszöbére jutottak, melly eddigi kötelekeinek megtárgyalása nélkül nem történheték meg. Uj alakot ölt magára hazánk; a jognak és köteletségnek újabb, a réginél igazságosb arányban lesznek osztályosivá az ország minden polgárai.

Azon meggyőződést táplálom lelkemben, hogy midőn a szabadságnak részesei szaporodnak, a rendnek és tartós bel – békének elemei is szaporodnak. Melly országban több jogszerű érdek nyer kielégítést, ott többen vannak azok is, kik a fenállónak hű és erős támaszai. Ezért azt hiszem, azon törvényjavaslatok, mik a jelen országgyűlésen mindkét tábla által elfogadtattak, olyan természetűek, hogy a nép nagy tömegének megadják azon megnyugvást, melly e pillanatban Europa legtöbb népeinél hiányzik.

Ugy látszik, hazánknak van fentartva ama dicsőség, veszélyes megrázkódtatás nélkül bontakozni ki azon ó, elavult rendszerből, melly anyagi és szellemi kifejlődésére egyiránt nehezkedett. Épen nem lehet pedig róla kételkedni, ha hatóságai és hivatalnokai folyvást ébren lesznek és virasztanak a haza közsorsa felett.

És épen erre hívom elnök urat. Midőn a szabadság alapjára jutottunk, az ezen iránybani haladás föltétele a béke, rend és bizalom. Ha valaha drága és kívánatos volt a rend és bizalom, most kívánatos.

Nem sokára elenyészik utolsó nyoma is annak, mi az országbeli lakosok közt irigységet, egyenetlenséget, bosszút gerjeszthet. Kettős köteletség akkor meggátolni a rendetlenséget, midőn annak szerző oka maga nem sokára a történeté leend.

Tudására van elnök úrnak, hogy a közös teherviselés mind a két tábla által elfogadtatott, hogy az urbéri jövedelmek jelenleg felfüggesztettek, kártérítése iránt a földesuraknak a legközelebbi országgyűlés fogván gondoskogni. A nemességben és birtokosokban amaz esemény, elferdítve, gerjedezt szülhet, emez az eddig adózóknak nevezettekben tulzott elbizást, és így mindkettő rendetlenségnek válhatnék alapjává. És összeütközést idézhet elő. Ez az, a mit el kell háritanunk minden erővel. A rendet, békén fen kell tartanunk okkal és erővel, egyiknek vagy másiknak hatnia kell.

És ez irányban munkálkodni annál szükségesb, mivel az országgyűlés hihetőleg mihamar be fog rekesztetni, és kívánatos, hogy annak eredménye csendes, higgadt elmével és szívvel fogadtassék országszerte.

Mindenesetre, hivatalomnál fogva, kötelességébe teszem elnök urnak a következőket.

1. E rendeletem vétele után alkottassék egy állandó választmány, mely figyelemmel kísérvén minden netaláni mozgalmakat, veszélyes következményeinek megelőzéséről mindenképen gondoskodik.

2. A vagyonosb osztályból, olyl őrsereg alkottathatnék, mely már együttartása által a személy és vagyonbiztosságot fentartani képes leend. Rendelet van téve, hogy a kincstári lerakott fegyverek felhívásra ideiglenesen kiadassanak.

Apróbb helységekbén a katonaság sikeresbbén és czélszerűbbén alkalmaztathatik.

3. Legfelsőbb helyen lépéseket tettem, hogy a mennyiben jelenlegben az országban kevés katonaság van, több katonaság, s jelesen csak magyar ezredek húzattassanak be.

4. Mindenesetre mulaszthatatlan kötelességébe teszem elnök urnak, hogy szükség esetében tüstint, de mindenesetre minden három napban tudósítson a megye állapotáról e tekintetben, egyúttal első levelében arról is: a hatóság kebelében miféle is mennyi katonaság fekszik.

5. Egszersmind tudósításának párvját a királyi Helytartótanácsához is küldje meg, mely, *sietős* esetekben, szinte fog rendelkezhetni.

Ohajtandó, hogy ez európaszertei forrongás veszély nélkül muljék el fevjünk felől. A törvényhozás igyekszik elhárítani mindent mi anyagúl szolgálhatna reá. Nem nézte, nem nézhette egyes osztályok érdekeit, mert a haza képe lebegett szeme előtt; ezt kellett megmenteni. Miután a nemzet független felelős kormányal bír, miután alkalmasint sükerülend elhárítania mindent, mi a haza összes lakosainak *egysközös* érdekbén egyesülését gátolhatná; teljes, tökéletes, századok óta epedő szívvel ohajtott felvirágzására a nemzetnek nem kell más: mint béke, rend bizodalom *a népben egymás közt*, és a kormány irányában, mellynek becsületes törekvése leend: azon érdekeket is megvigasztalni, mellyek most az idők sulyát tetemesen érezték.

A helyzet e nagy fontosságánál, és a trón magas érdekénél fogva a közcsend s rend fentartására nézve felelőssé teszem elnök urat. A rend kérdése nem kevesb most, mint a szabadság kérdése is.

Költ Pozsony, Martius 22. 1848

Batthyány Lajos
Ministerelnök

(*Levéltár, Magisztrátus, 5. A. 25/pol. 1848/I.*)

Ókér, 1848. augusztus. 19.

Németh Ignác százados jelentése az Ókéren táborozó Baja város „Nemzeti
-őrsereg” századjából

Ókéren Aug. 19 én este 9 orakor
Szombaton a' Csata után 1848

Tisztelt Városi Tanáts!

F. ho án kiindult Nemzet öreink 17 én az ókéri táborban szerencsésen megérkezének; s' nékem azon örvendetes hírt hozák, hogy becses városi tanácsunk, s' Nemzetőreink bennem bizalmukat helyeztetvén; éngemet századosuknak kinevezének: én jóllehet ezen tiszteletet s' kinevezést, még eddig meg nem érdemlém, – de bízván az mindenhatóság s' magam erejében, fogadom hogy hivatásomnak, a menyire tizen két évi katonai pályámon szerzet tudományom engedi, azon lészek, hogy általam a Nemzetőrsereg hirt, nevet s' dicsősséget arathasson – mindazon által pedig addig is még személyes tiszteletemet tehetném, az Nemes városi tanátsnak leg forrobb hálámat nyilvánítom.

Ma az az 19 én reggeli 4 s fél orakor meg kezdődöt a' rég ohajtot sz Tamás elleni rendelt, – három ágyu dörgés jelenté a' csata kezdetét – mi t. i. Báts megye Ntőrei már 18 án éjjeli 11 orakor táborunkat elhagyván a csata tér helyén, helyt foglalánk (: az ugy nevezet Schleis az az csatorna sorompo:) ált ellenében az gyalogság, utánná a Kunok s' mi az harmadik csata találkozást, vagyis takarot képezvén, helyt foglalánk. – Ágyussaink teendőkhez látván most igazán hozzá fogának az ostromláshoz – 18 ágyunk anyira tüzelének, hogy nem sokára az egész hadsereg egy füst gomolba burkolva egymást alig láthaták – de az ellenfél sem hevere mert lövéseinkre kétszeresen felelt; az meg támadás az *schleis* mellett az hídnál kezdődvén, ahonnan is mindég alább egész Turia helységig vonulának – szünteleni ágyu s' az gyalogsági fegyver ropogása mellett – de nem csak Turiatul sz Tamásig, hanem le egész az Dunáig ostrom alat ált az Szerb rablo had – valamint szinte Hegyes s' Betse felül is ált az ostromlás, de az történekről mitsem tudok, elég az hozzá, hogy az egész had sereg igen ki tünőleg viselé magát, bátran mind az Oroszlány s' állando mind az Kő fal – de mi haszna már az ráczok rettentő erős sánczokat építettek magoknak, ahonnan nem egy könnyen lehet őket kiverni, mellette még azon szerentsés helyzetök, hogy egyik felől az csatorna más felől az mocsárok meg gázolhatatlansága fedi, s' menti őket az meg rohanástul s' egy ezen ütközet folytatodot egész dél utáni fél egy oráig, amidőn is az hátra vonulás rendeltetett. E mai mult napnak eredménye az lón, hogy Turia s' szt Tamáson az házak

tűztől meg emésztve romokká lőnek – közüllünk az az a' rendes katonaság s' honvédek közül néhány halott s' több megebesültek, akiknek száma tökéletesen még eddig nem tudatik, de majd elfelejtem hogy 152 darabb göbölmarhát az huszár s' honvéd sereg ismét elfogott. – Az ujj csata hogymikor fog kezdődni az még nem tudatik, de mindazonáltal az fáradozás igen nagy, mert minden nap 60–70 emberünk szolgálatban éjjel nappal nyughatatlanság, nints egy nyugalmas pillanat, nints egy bátor óra, amelyben az mondhatnánk – no most már pihenek – mellyek a' kihirdetett törvény cikkelyek szigorúsága.

Továbbá alázatos jelentésem közé még azt sorozom, hogy Linksfeld Ignatz főhadnagy urtól, ki is az városi pénztárból 60 fpp kapván, az maradék 7 f. 40 xpp fel vettem, az kiosztot pénztül a név sorozat majd igazoland – a jelenlegi állásunk áll

1 százados

1 fő hadnagy

1 al hadnagy

1 orvos az gyalogságtul

2 ör mester

13 tizedes

124 örvitéz

161 főbül álló század, az nevezeti név sorozatot, s' hogy előbb nem írtam, foltonos terhes szolgálatom, igazoland; de leg első alkalommal meg fogom küldeni.

Még azon kérésem van hogy méltóztasson azon egyinek neveit az becses városi tanáts, valami modon ki puhatolni, hogy kik azok, kik már egyszer valának az táborban – s valamelyes pénzrül gondoskodni, mert embereinket, hogy másképp megtarthatjuk e? nem tudom; de külömben is, olly drága itt minden hogy valoban nem élhet meg egy örvitéz 14 x vátobul (váltó – M. L.); mert történik oly nap többször hogy nem főzhetünk a nyughatatlanság véget.

De még egy van hátra bográtsainkbul kettőt elvesztettek embereink s most nem lehet főznünk.

Mind ezek után magamat ajálva maradok

A nagy érdemű tanátsnak

alázatos hű Szolgája

Németh Ignác

százados

ÓKérem mind fellebb

Keltezés nélkül

A hadügyminisztérium mellékeli a szabad királyi városok névjegyzékét is, az ujoncok kötelező kiállításának létszámát

89-dik szám

Aránylagos kivetése

a megyék, kerületek s kir. városok által kiállítandó honvédseregnek, 127 lélekre két ujonczot számítva.

(...)

Királyi városok	80000 után esik	Királyi városok	80000 után esik
1 Arad	285	24 Bakabánya	43
2 Szeged	550	25 Selmecz	291
3 Fejérvár	344	26 és Bélabánya	29
4 Esztergom	131	27 Libetbánya	28
5 Buda	520	28 Zólyom	29
6 Pest	1072	29 Korpona	54
7 Kőszeg	97	30 Breznó	62
8 Ruszt	18	31 Ujbánya	47
9 Kismarton	49	32 Körmöcz	84
10 Sopron	223	33 Komárom	298
11 Szakolcza	100	34 Győr	258
12 Sz. György	55	35 Trencsin	57
13 Bazin	80	36 Újvidék	283
14 Modor	95	37 Zombor	314
15 N. Szombat	116	38 Szabadka	528
16 Poson	506	39 Pécs	238
17 XVI Szepes város	553	40 Debreczen	842
18 Lócse	92	41 Felsőbánya	68
19 Késmark	70	42 Nagybánya	87
20 Bártfa	77	43 Szathmár Németi	281
21 Szeben	45	44 Buccari	33
22 Eperjes	126	45 Fiume	172
23 Kassa	195	46 Temesvár	292

Királyi városok	80000 után esik	Királyi városok	80000 után esik
47 Posega	36	52 Károlyváros	46
48 Eszék	209	53 Zágráb	204
49 Kőrös	49	54 Besztercze	82
50 Kaproncza	48	55 Zilah	100
51 Varasd	150		

*

Csantavér, 1849. február 6.

Csantavér nem tart igényt „katonai erő”-re és gróf Vécsey tábornok tanácsára megadja magát

Tekintetes Városi Tanács!

Alo irottak jelen rendjeinkel bizonyítjuk és vallyuk, hogy tegnap estvéli 7 órákor a Szerbek Zentai fő hadi szállásáról Trifkovits Sándor Első Zászló alji Parantsnok, és Major Úrnak alá írásával el látott magunk meg adására felszólító levelét vettük, mellyre azonnal öszve gyülvén tanátskoztunk mit tévők legyünk illy szomorú helyzetünkben, kérjük e' Katonai erőt az Ellenségnek el üzésére, vagysem, sok habozásaink után végre arra határoztuk el magunkat, hogy a levélben kívánt 25 tagból álló kiküldöttséget tsak ugyan Zentára el küldjük olly utasítással, hogy a Csantavérik magokat a Király nevére fel adják, mert nem reményhetjük hogy ns Szabadka várossában létező egész katonai erő ki vonúljon, kevéssel pedig nem győzhetvén Topolya és Zenta sorsára jutunk, hitelesen ki tudván hogy az Ellenségnek a zentai piartzon 13 ágyui készen állanak megtámadásunkra, valamint azt is, hogy Zentán borzasztó öldöklés vitetett véghez, több mint Ezer holt testeket lehet számlálni, a rablás mostis napi renden van; a levélben pedig ígértetik hogy személy és vagyon bátorság léssen részünkre, ha magunkat meg adandjuk. Ezt jobbágyi hódolattal a Nemes Városnak tudtára adni kötelességül vettük maguk alkalmazása véget; mi kéntelenek vagyunk magunkat tsak azon szempontbul is megadni, mert Asszonyainkat, és Élelmi szereink nagy része a faluból ki vitettvén, a Katonaságot élelembeliekkel jelenleg elnem láthattjuk, félünk pedig hogy legkissebb meg támadásra öszve-

romboltassunk minden vagyonunkal együtt, mi hogy netörténnyen a két roszt között a kisebbet választottuk, miután Gróf Vécsei Tábornok Úr is ezt tanátslotta tennünk nemlévén tehetségünk az ellent állásra.

Kérjük azért hogy hozzánk mostanra Katonai erő ne szállíttassék, hanem az inkább öszve pontosulva a Nemes Város erőssebbítésere szolgáljon.

Kik is egyibb eránt tellyes tisztelettel maradunk Csantavéren Februarius 6 án reggeli Kétfertály 6 ra 1849

leg alázasabb szolgálí
Pesti Ferentz Biró
Bosányi János
Barkóczi Ignátz Esküdtek
és
az egész Csantavéren ben lévő Lakosság.

(Levéltár, Magisztrátus, 4. A. 87/pol. 1849/I.)

*

Szabadka, 1849. február 15.

A szabadkai városi tanács pénzsegélyért folyamodik Zombor városához, illetve Putnik Béla zombori polgármesterhez (másutt: alpolgármesterhez! – M. L.)

109 Pol.

Szabadka Város Tanácsátúl
Zombor kir. szabad város Polgármestere
Putnik Béla Urnak. *Hvbúl. Helyben*

Tudomásunkra esvén az miszerint Zombor városának a lázadó ráczok által fegyverrel lett elfoglaltatása alkalmával, Polgár mester Úr a Városi pénztárt szerencsésen megmentvén ugyan abba jelénen nagyob menyiségű pénz öszveg nélkülözhetően hever.

Városunk ellenben azért, mivel az itt szálásoló katonaság tartása nevezeteseb költségbe kerül, egyéb iránt házi szükségéink is pénztárunk jóformán kimerített állapotánál fogva idegen pénz segélyezését igényelvén. Hivatalosan felkérjük tisztelt Polgármester Urat hogy a kezén lévő Zombor Városi pénztárbúl hat ezer pengő forintokat innen kinyerendő nyugtató mellett kiadni sziveskedjék, a város első kötelességének ösmérendi azonnal, ahogy Zombor városa

a lázangó ellenség járma alúl felszabaduland, a fenn érintett pénz összevetet köszönettel visza téríteni. Kelt Szabadka sz. kir városban 1849 k évi Február 15 én tartott tanács ülésbül.

(Levéltár, Magisztrátus, 5. A. 2/pol. 1849/I.)

*

Mariafeld, 1849. május 19.

Vutsing György tanító és muzsikus a szabadkai polgármesterhez intézett levelében a bánáti szörnyű eseményekről számol be és kifejezi óhaját Szabadkára való átköltözésére

Nagyságos Polgár – mester,
Különös Kegyességű Uram!

Minden kinek leg főbb kötelessége jövendő sorsáról gondoskodni, s arra fordítani igyekezetét, hogy magának a Családjának azzal a' mit tanult – legyen az bár Mesterség – vagy más – mivel a' Hazának hasznot haitunk – Menedék helyett 's szolgálatot keresünk, 's így polgári kötelleségünknek eleget tegyünk. –

Négy nevetlen gyermekkel meg áldva az Istentől a' leg nagyobb szorgalommal, és takarékoságom mellett is képtelen vagyok azokat atyai szándékom szerint táplálni, ruházni, és nevelni. – Nagyságos Úr! Irtoztatón bántak velünk itt Bánaton – a' v Rácok – mindent meg égettek, kipusztítottak mindenbül – egy szóval: kimondhatatlan volt itt a veszedelem. – A ma született gyermeket három részre szakajtották, és az útzára dóbták. – Mindenek előtt pedig leborulok mély alázatossággal Nagy: Polg: mester Úrnak, azon lábaihoz, a mellyek előtt már számtalanok kegyességet, pártfogást találtak, és szerentséjeket lelték, méltotzasson engemet is mint szegény szolgáját, drága kegyelmebe venni, és nékem – Szóngora – Hegedű – Guitárr – Magyar – Németül – Olvasni – írni – számolni. – Recommendálni méltotzasson. – Több muzsikálás Tudományokkal el-látva vagyok, kiváltképpen az organán – Kérem, minden Úri háznál kegyessen pártolni méltotzatna: –

Engedje az életnek Ura, hogy Nagyságod még sok időig lehessen Nemzetünknek disze, – Hazánknak ékessége, – a szerentsétleneknek gyámola, 's a' maga Úri háznak ditsősége. A' melly könyörgésemet ha az Isten meghallgatja,

tsak egy kívánsága fog még szívemnek fenni, hogy Nagyságod Kegyes szárnyai alatt állhatatosan megmaradhatván, mélységes Kéz Csókolással, és tisztelettel élhessek, halhassak

Nagyságos, és Kegyességű Uramnak

Máriafield, Május 19-kén 1849

leg alázatosabb szolgája
Vutsing György
Diplomátus Tanító
és
Claviermeister

(Levéltár, Magisztrátus, 4. A. 58/pol. 1849/I.)

*

A FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARC NÉHÁNY VAJDASÁGI VONATKOZÁSÚ LEVÉLTÁRI DOKUMENTUMA

A magyar történelem egyik legjelesebb évfordulóját ünnepeljük az idén és a következő évben, de sajnos ismert okokból kifolyólag a vajdasági történelmi kutatás sokáig mellőzte a forradalmi események alaposabb feldolgozását, összegezését. Áttörésként jegyezhető az 1978. év, amikor Budapesten szerb és magyar történészek részvételével kétnapos tudományos értekezletet tartottak, amelyen 1848–49 fő kérdéseit, illetve ezen belül a szerb–magyar kapcsolatok alakulásának problémakörét vitatták meg. (Lásd: Szerbek és magyarok a Duna mentén 1848–1849-ben. Tanulmányok a szerb–magyar kapcsolatok köréből. Szerkesztette Bona Gábor. Budapest, 1983). A negyvennyolcas hagyomány a magyaroknál és a szerbeknél többnyire eltérő módon él a köztudatban. Azonban a két ország kutatótörténészei különösen a forradalmi vívmányok fogadtatásának, első heteinek értékelésében jutottak teljes egyetértésre. Nem volt tehát nézetkülönbség abban, hogy „1848 márciusa–áprilisa a népek tavasza volt”. A tudományos tanácskozás jeles szakemberei abban is egyetértettek, hogy „az 1848–1849. évi magyarországi nemzetiségi háború közvetlenül is az elnyomó hatalmak, a Habsburg-abszolútizmus és az orosz cárizmus uralmának megszilárdítását segítette elő, s távolabbi kihatásaiban is a Duna-medence népeinek megosztásához, a nacionalista előítéletek megerősödéséhez vezetett”.

Azután 1981 májusában Belgrádban folytatódott a két szomszédos ország történettudósainak tanácskozása, amelynek megbeszéléseibe immár az irodalom- és művészettörténészek is bekapcsolódtak. A számos beszámoló közül különösen dr. Slavko Gavrilović akadémikus 1848 néhány problémája a Vajdaságban című munkájának alábbi soraira figyeltünk fel: „Szerbia ösztönözte és segítette a vajdasági szerbeket a magyarok ellen vívott harcukban, mert nem szerette volna, hogy stabilizálódjon a magyar állam, amely régebbi hagyományait követve Törökországgal szövetségre léphetne, és ennek következtében veszélyeztetné és lassítaná Szerbia felszabadulását a török elnyomás alól.” (Szerbek és magyarok a Duna mentén. II. Tanulmányok a szerb–magyar kapcsolatok köréből 1848–1867. Szerkesztette Fried István, Budapest, 1987, 227. o.)

Már korábban felmerült az az igény, hogy a továbbiakban újabb adatokkal, levéltári dokumentumok feltárásával kellene előbbre vinni az 1848/49-es történelmi események kutatásait. A belgrádi tanácskozáson ilyen forráskutatói eredmények megvitatására is sor került. Később – az országunkban történt események miatt – lelassultak a kutatások, a szélesebb körű szakmai kapcsolatok.

Az itt közreadott néhány levéltári dokumentumot a Szabadkai Történelmi Levéltár gazdag iratanyagából merítettük, de azonnal hozzátesszük, hogy ezeket Iványi István nem használta fel a Szabadka és Vidéke 1848/49-ben című és Szabadkán, 1886-ban kiadott okirattárában. Ugyanis Iványi István akkor eléggé rendezetlen irattári anyagban búvárkodott. De még így is pótolhatatlan úttörő munkát végzett és okirattárához hasonló forráskiadványokat kellene a jövőben Vajdaság-szerte megjelentetni az 1848/49-es szabadságharc és forradalom eseményeiről. Kítartó és alapos levéltári kutatómunkával gyümölcsöző eredmények születnének!

MAGYAR László